NARRATIVE SOURCES ABOUT MIGRATORY POPULATIONS UNTIL THE FIRST CENTURIES OF THE MILLENNIUM. NORTH OF THE LOWER DANUBE

Ştefan Lifa
Lecturer, PhD., West University of Timişoara

Abstract: Our study aims to present, the social structures and the way of life of these populations. From written sources and archaeological discoveries, we find information about the ethnic structure, decision-making factor and other characteristics of migratory populations.

Keywords:migratory populations, north of the Lower Danube, written sources, the Middle Ages, the migratory community

Populaţia romană sud-dunăreană nu s-a pierdut în totalitate (ca limbă, obiceiuri etc.) În totalitate în mare masă a slavilor, cu toate vicsitudinile vremurilor. Ei sunt strămoşii aromânilor, megleonoromânilor şi itstroromânilor.În ceea ce priveşte stadiul de dezvoltare a populaţiilor alogene din zona Dunări de Jos , vom mai face refeiri pe parcursul lucrării noastre la germanii. În momentul când ceştia au intart în contact cu realităţile din teritriile ce au aparţinut Imperiului Roman se aflau în stadiul democraţiei militare, iar adunarea războinicilor era un organ central decizional.

Tacitus (*De origine et situ Germanorum, XI,I; XI,2)* chiar a scris că: „*din libertatea lor prea mae vine răul acela că nu se strâng toţi odată , ca la poruncă : trec unoeri şi două , şi trei zile cu tărărngăneala celor care se adună".*

Grupul otrogoţilor din Câmpia Pannonică a rămas supus hunilor pe care i-a însoţit în expediţiile lor de pradă; un al doilea grup stabilit mai întâi în Peninsula Balcanică (în serviciul Imperiului Roman), a ajuns până în nordul Italiei, unde organizarea şi legile lor au fost influenţate de instituţiile romane . Vizigoţi (ramura de apus a goţilor) erau conduşi de către regi, ir cel mai important dintre aceştia a fost Athanaric. Ameninţaţi de către huni, vizigoţii şi-au început periplul lor prin Europa, fiind primiţi , la început , în Imperiu , în Tracia.

Amianus Marcellinus afirma că hunii îşi petrec o mare parte din viaţă călare *:"Când se rânduieşte o adunare de seamă în chipul acesta ţin ei cu toţii sfat împreună . Şi nu sunt stăpâniţi de autoritatea aspă a unui rege , ci se mulţumesc cu conducerea zgomotoasă a şefilor (Istoria romană,XXXI, 2,1).* Acest citat este smnificativ pentru o societatea respectivă*." La ei când cineva a întrebat , nimeni nu poate spune de unde se trage(....) desfac o alianţă şi tot atunci o leagă dn nou" (Istoria romană ,XXXI,2,1)* , ceea ce este semnificativ pentru o societate nomadă ; am remarcat , de asemena , şi faptul că huni nu aveau un stat organizat , capabil să încheie alianţe şi tatate şi mai ale să le şi ganteze .

Această idee a fost întărită şi de Priscus Panites, care a relatat că *:"barbarii n-au vrut să discute decât de pe cai"(Amasadele.Despre soliile romanilor...)*. în astfel de condiţii ,legilor lor nu puteau însemna altceva decât bunul plac al conducătorilor .

Semnificativ , de asemenea ,este şi faptul că , la un moment dat ,Atilla a dorit ca să vină în solie chiar împăratul în persoană (chiar a dorit şi jumătate din Imperiul de Apus etc) , ceea ce l-a determinat pe retorul Priscus să afirme că: *„lucru acesta n-a fost ceut nici de strămoşi săi şi nici de lţi regi ai Sciţiei şi a putut merge ca sol orice soldat sau crainic"(Amasdele.Despre soliile romanilor....)*.

Conform lui Amianus Marcelinus *(Istoria romană ,XXXI,2,4)* huni*"n-au noţiuni morale asupra binelui şi răului"*. În acest sens ei imitau instituţiile şi organizarea din teritoriile în care trăiau .Mai mult decât acestea după moartea lui Atilla aşa zisul lor stat s-a destrămat relativ uşor.

Pe plan european ,în secolul al V-lea Imperiul Roman de Apus a căzut (476) , iar în 482 a avut loc schisma religioasă dn timpul lui Zenon. Acestea sunt coniţiile în care Împăratul Anastasios (491-518) , un remarcabil organizator, s-a pregătit de luptă şi a reorganizat corpul de limitanei , înălţând şi zidul de la Marea Marmara la area Neagră (care îî poartă numele) şi a consolidat sistemul defensiv al Imperiului (în Dobrogea s-au descoperit multe inscripţii cu numele împăratului).

Tot pentru secolele al V-la şi al VI-lea ,descoperirile arheologice confirmă afirmaţiile lui Priscus Panites referitoare la satele autohtonilor.

Locuinţele ce ţin resturi ceramice de tip provincial romn , mai ales ceramică cenuşie ,dar şi exemplare ceramice romane de culoare roşie lucrate din pastă fină[1]. Puţin mai târziu, ceramica de calitate a devenit proponderent chiar şi în necropole unde au fost înmormântaţii gepizii[2]. În general însă , obiectele de factură locală sau de import cum sunt : opaiţele de lut şi bronz , obictele de podoabă , accesoriile vestimentare ,piesele de cult creştine ,numeroase unelte agricole şi meşteşugăreşti au individualizat civilizaţia autohtonă de la nordul Dunării de Jos[3]. Dintre toate aceste descopeiri ,datând din secolul al V-lea şi fibulele trnate (secolele al-VI-lea şi VII-lea)[4]considerate a fi cele mai reprezentative pentru obiecele descoperite în a demonstra continuitatea legăurilor cu Imperiul.

Pentru secolul al V-lea ,două înfrângeea fiilor lui Atilla la Nedau, de către coaliţia condusă de Ardaric , considerăm necesar a ne referii la Gepizi şi la raporturile lor cu celălalte populaţii cu care au venit în contact (în special roanitatea nord-dunăreană).

Veniţi din Scandinavia (asemenea goţiilor) în secolului al II-lea d.Hr. Regatul gepid , u centru în Câmpia Tisei , probabil că şi-a execitat asupra Transilvaniei o stăpânire mai mult nominală ,o stăpânire pasivă care s-a caracterizat pintr-o perioadă de relativ calm din punct de vedere politic şi miltar.

Majoritatea obectelor de fatură gepidică s-au descoperit în morminte cuţite cu un singur tăiş, foarfec din fier , pietre de ascuţit , ciocane, arme preum spadele fără gardă , vârfuri de lance cu săgeţi , podoabe ca: cercei , brăţari , inele ,piepteni şi fibule digitale cu cap în formă de semidisc sau rectangular şi picior romboial trei ,cinci sau şapte sau nouă bumbi[5]etc. Un centru

[1] D.Gh.Teodor,*Romanitatea carpato-dunăreană şi Bizanţul în veacurile V-XI,Iaşi , 1981,p.13;D.Potase, Autohtoni în Dacia postromană până la slavi,vol.II*, Cluj-Napoca, 2000, p.29-30;etc.

[2] Eugenia Zaharia, *Populaţia românească în Transilvania în secolele VII-VIII. Cimitiul nr.2 de la Bratei* , Bucureşti,1977,p.84 şi urm ; D.Gh.Teodor Romanitatea carpato-dunăreană…,p.36 şi urm.

[3]*Ibidem*

[4]*Ibidem*

[5] A.Kiss, *Das Wierteleben der Gepiden in der Awarenzet, în Die Voker Sudosteuropas im 6-8 Jahrunders (coord.B.Hansel),Munchen –Berlin*,1987,p.187-218

mai important al gepizilor a fost zona Moreşti[6], unde s-a descoperit o importantă aşezarea şi neropolă. Am mai afirmat însă că regatul gepizilor îşi avea reşedinţa în regiunea Tisei; după un secol de existenţă , acesta a căzut în anul 567 , sub loviturile coaliţiei avaro-longobarde. După acest an gepizii au fost asimilaţi de către populaţia autohtonă şi ni se pare potrivt sa amintim un atelier de ţesut la Moreşti [7], preum şi atelierul pentru cofecţionarea podoabelor de la Band[8], unde au convieţuit cu localnicii.

Însă înaine de cădere regatului gepid, din 14 aprilie 535 , din vremea lui Justinian , datează *Novella XI.* Aceasta se referă la înfinţarea prefectruii Illyricului şi a arghiepiscopiei Justiniana Prima şi specifică *:" statul nostru sa mărit aşa că amândouă ţărmurilor Dunării sunt populate acum cu cetăţi de-ale noastre şi atât Viminacium cât şi Recidiva şi Literata care se găsesc dincolo de Dunăre , au fost supuse din nou (s.n) stăpâirii noastre*." Procopiu din Cezareea (*Despre războaie,VII,31 şi urm.)* a descris în special relaţiile Imperiului Bizatin cu populaţiile migratoare . El a arătat că Justinian a ridicat întărituri la Dunăre , pomenind *Lederata* sau *Litterata, Sucidava* şi în continuaretomis (Constanţa) , Callatis etc. Referitor la cealaltă cetate din stânga Dunăii , Recidiva , aceasta tebue să fie Arcidava (Vărădia) situată pe vechiul drum roman :Viminacium –Lederata-Berobis-Aizis-Tibiscum[9]. Există şi părea (datorată descoperirii une bailici reştine din secolul al IV-lea aci) că Recidiva s-a găsit la Sucidava[10]. Trebuie avut în vedere însă că Sucidava este pomenită de Procopius , iar creştinii de aici puteau avea un lăcaş de cult fără a fi neaparat pomeniţi în *Novella XI*

. parte de sfârşit a acestui acte se referă la epscopi de la Aquae faţă de cel din Meridio (Mesemvria) car să readucă la adevărata credinţă pe ereticii bonnosieni[11]. Dacă la nordul Dunării n-ar fi existat creştini , actul lui Justinian ar f specificat acest lucru . Nu ne-am pus , bineînţeles această problemă . Am dori însă să arătăm faptul că biserica devenise în aceea vreme o instituţie ce dispunea de averi extrem de mari. Era cel ma important propietar funciar , beneficia de anumite amenzi ,donaţii etc.[12].Creşterea numărului călugărilor a fost atât de semnificativă încât s-a produs o diminuare a forţei de muncă şi a efectivelor armatei;în 36 numai la Constantinopol existau 70 de mănăstiri . Numărul lor deosebit de are l-a determinat pe Justinian să le reglementeze regimul[13]. Este deci suficient de calr că în aceste condiţii Biserica avea la dsipoziţie toate mijloacele şi resursele de a se impune în teritoriile cucerite sau , în acest caz , de a-i organiza pe creştinii din aceste teritorii . Toate devezile ne-au dus , însă la concluzia că aici era adoptat creştinismil latin în masă , mai de timpuriu , neimpus oficial .

Referitor la avari, trebuie să menţionăm că şi la ei existau adunări ale răboinicilor , adunări cu putere de decizie . Astfel , la un moment dat , *„Baian , conducătorul avarilor a hotărât în adunare să trimită soli „* (Menander Protector , Fragmente, 28) . Asemeni altor populaţii alogene , şi avarii au fost consideraţi în izvoarele scrise „*rătăcitori şi venetici".*

Nici ei asemenea hunilor , nu au format un stat în adevăratul înţeles al uvântului ,intituţie care ar fi garantat şi respectat înţelegerile perfectate . Astfel că despre ei se pomeneşte că în anii

[6] D. Popescu, *Das Gepidische Grabenfeld in einer vor und fruhgeschichtlichen Siedlung in Siebenburgen*, bucureşti, 197,passim
[7] Ibidem,p.75 şi urm.
[8] I.Hica, *Un cimitir din secolul al VI-lea e.n de la Valea Largă* , în *SCIVA*, 25,1974,4,p.517-526.
[9] V.Pârvan,*Contibuţii epigrafice la istoria creştinismului daco-roman* ,Buureşti, 1911,p.187
[10] D.Tudor,*Oltenia romană* , Bucureşti,197,p.474.
[11] I.D.Suciu, *Monografia Miropoliei Banatului* ,Timişoara, 1977, p.34-35.
[12] O . Drimba *, Istoria culturii şi civiizţiei* , vol II, Bucureşti, 1989, p.186-187
[13] Ibidem, p.188.la a doua încercare de fugă novicele era înrolat în armată.

586-587 *„călcară iarăşi tratatul şi dispreţuiră pe faţă alianţa*" încheiată cu Imperiul *(Teofilact Simocata , Istorii,I,8).*

În secolul al VI-lea au apărut slavii;ei au organizat numeroase incursiuni în Imperiul Bizantin (până pe la jumătatea secolului), trecând prin sudul Moldovei şi estul Munteniei[14]. La sfârşitul secolului al VI-lea , aşezarea temporară a slavilor în unele regiuni şi în sud estul Transilvaniei a căpătat în mare parte caracterul unei ionozări organizate de către avari[15].În perioada secolelor VI-VIII, slavii ma erau încă organizaţii în comunităţii gentilice ,astfel că pentru această perioadă unitatea politică fundamentală a scoietăţii lor o constituia tribul[16].

Descrierile autorilor de epocă au fost în mare asemănătoare cu ceea ce au scris despre alte populaţii alogene.

Referitor la modul de a lua decizii în diverse probleme, Procopiu din Cezareea scria: *„Când vestea serăspâmdi şi ajunse la urechile tuturor , se adunară aproape toţi anţii deoarece socoteau că este o treabă a obştii întregi"(Despre războaie,VII,21). „Neamurile acestea ,sclavini şi anţii nu sunt conduse de un singur om co trăiesc încă din vechime în rânduială democratică şi de aceea trebuirile lor , atât cele prelnici cât şi cele neprielnice , sunt totdeauna dezbătute de către obşte „(Despre războaie,VII,22). Ei „se ută dintr-un loc în altul" (Despre războaie,VII,24), iar Mauricius scris că „au mulţi regi şi nu se înţeleg între dânşii"(Arta militară,XI,3)* scria că *„nu cunosc orânduiala ,sunt lipsiţi de cuvânt şi nu ascultă unii de alţii"*. Ei „*suportau cu greu muncile agricole" (Leon cel Înţelept ,Tacica, XVIII,106).*

Cultura materială şi sipirtuală a acestei populaţii nou venite a fost infeioară celei autohtone.Gh.I.Brătianu[17], analizând descrierile făcute de autori de epoca precu Procopiu din Cazareea , a considerat chiar că în asceste condiţii , slavii nici nu şi-au shimbat aşezările din proprie iniţiativă, şi asta pentru că le-a lipsit unitatea politică, precum şi un conducător unic. De asemenea , în condiţile dispersării puterii între numeroase triburi , fiecare mândru de independenţa sa, *„slavilor le-a trebuit întotdeauna un stăpân străin penru a întemeia un stat şi o dinastie : a fost cazul lui Samo, un negustor franc, ce a ştiut să se impună grupului occidental , cel al bulgarilor turanici în Balcani sau al aplului la vareg pin care se începea multă veme vreme istoria ofcială a Rusiei*[18].

Cultura slavă ,de un caracter argaic , a împrumutat diverse elemente din cea a autotonilor. În acest sens nu s-a descoperit deocamdată nici o aşezare a primilor necontaminată de elementele locale romanice[19].

Referitor la viaţa spirituală a slavilor , Procopius din Cezarea (*Despre războaie,VII,14*) a descris faptul că aceştia credeau într-un zeu făuritor al fulgerului ,căruia îi aduceau sacrificii , dar că venerau *„şi râurile, şi nimfele şi alte spirite şi le adus sacrifiii şi fac preziceri legate de aceste sacrificii"*, ceea ce este elocvent pentru stadiul de dezvoltare a respectivelor comunităţi.

---

[14] D.Gh.Teodor, *Contribuţii privind pătrunderea şi stabilirea slavilor în teritoriile extracarpatic ale României , în Carpica* ,V, 1972,p.105-114.

[15] Idem, *Unele consideraţii privind încheierea procesului de fromare a poporului roman , în Arheologia Moldovei,IX,* Iaşi, 1980,p.75-84.

[16] H.Lowmniansky,*Transformations socials en Europe central et orientale aux VIe-XIIIe siecles , comunicare de cel de-al XIII-lea Congres Iternaţional de Ştiinţe Istorice,Moscova,16-23 august 1970, în Revista de refecrate şi recenzii, istorie-geografie,1970,nr.4,p.447-450;B.D.Grecov,Geneza dalismului în Rusia,în Voropsii istor*ii,1925,nr5 ,apud Şt.Olteanu ,*Societatea carpato-danubiano-pontică în secolele IV-XI.Sructuri demo-eonomice şi social politic*e, Bucureşti, 1997,p.2211-212

[17] Gh.I.Brătianu,*Marea Neagră,*vol. I, Bucureşti, 1988,p.249-250

[18]*ibidem*

[19]D.gh.Teodor, *Unele cosideraţii...* ,p.75-84

După anul 602 , cu excepţia unor regiuni ale Transilvaniei , nu au mai avut loc pătrunderi masive ale slavilor la nordul Dunării de Jos , iar în decurul secolului al VII-lea coabitarea româno-slavă a reprezentat un nou proces de asimilare a acestora din urmă , care au început să-şi însuşească tot mai mult elemenetele romanice în cultura lor materială şi spirituală[20].

Conform opinilor lui D. Obolensky,societatea slavilor s-a desoebit faţă de germanici în primul rând pentru că primii n-au intrat în Imperiu în calitate de federaţi ci doar ca năvăliori , distrugând repede mecasnisml admnisitrativ roman bizantin şi mai ales reţeaua de episcopate ce se constituise în sudul Dunării încă din secolele VII-lea şi al VI-les; o cauză a înapoierii lor culturale în secolele al VII-lea şi al VIII.lea a fost şi faptul că erau refractări la influenţa creştinismului.

Sclaviniile în care trăiau aceştia la sudul Dunării desemnau regiuni geografice concentrate de cele mai multe ori pe văile râurilor şi nu unităţi politico-administrative . Astfel , Cronica din Monemvasa a afirmat despre slavii care ajunseseră până în Pelopones că *„ nu erau nici supuşi ai împăratului nici ai altcuiva”.*

Aşadar , în această perioadă sclaviniile nu se aflau sub autoriatea imperiului , dar nici n erau instituţii politice cu organiare proprie.

Se poate afirma , de asemenea , că triburile Protobulgarilor au pimi legi , după cum ştim , de abia pe vremea hanului Krum (802-814) influenţaţi fiind de realităţile social-politice din Imperiu.

Am specificat deja că secolul al VIII-lea a reprezentat un răstimp de linişte ,poate doar cu excepţia apariţiei protobulgarilor.

Aceştia din urmă, asemenei slavilor , s-au interpus între teritoriile nord-dunărene şi Imperiul Bizantin.

În spiritul idei privind cât şi cum ar fi putut influenţa populaţiile nou venite sau dacă acestea au fost influenţate , am considerat necesar a prezenta pe scurt câteva probleme legate de moravurile, obiceiurile şi instituţiile bulegarilor de pe vremea când încă se mai aflau în regiunea fluviului Volga ,deci stadiul lor de dezvoltare înainte de a lua conact cu realităţiile din Imperiu.

Cele mai importante în acest sens au fost oferite de către călătorul arab Ibn Fadaln. Şamanii bulgarilor conduceau ceremoniile religioase ,iar Ibn Fadlan mai nota*:”Am văzut în rândurile or o ceată care se închina la şerpi şi o ceată care se închina la peşti şi o alta de închinători la cocori..”*Însemnările călătorilui arab care i-a cunoscut în mod direct pe bulgarii de pe Volga sunt elocvente este vorba aşadar de o societate primitivă, dominată de animsm şi toteism , unde se practcau în mod curent sacrificiile umane. Nomazi fiind ,dacă se întâmpla să se onstruiască o clădire ,aceasta trebuia să fie de formă rotundă, în amintirea corturilor lor. Am prezentat pe scurt stadiul de dezvoltare a acestu popor de neam turcic îainte de a pleca din regiunea fluviului Volga.

Referitor la maghiari,despre ei se spune că „*rătăcesc în pustietăţiile Pannoniei şi îşi caută hrana zilnică din vânat şi pescuit” (Regino,Chronicon ,II,64)*. De asemenea , nici ei *„nu cultivă pământul”(Richard ,Descierea Ungariei mari,XI).*

[20]*ibidem;*vezi şi Idem *„Authoni şi migratori la est de Carpaţi în seolele VI-VIII, e.n , în Arheologia Moldovei* ,10,1985,p.50-73;M.Rusu *„Aspecte ale relaţiilor dintre romnitatea orientală şi slavi* .în Acta *Musei Napocesis*,16,1979.p.189-200

Între anii 898 şi 955, maghiarii au fost consideraţi un adevărat flagel al Euopei,numiţi în Cântecul lui Roland *„neam drăcesc”*şi asemuiţi sarazinilor. Despre maghiari mai putem nota că la baza societăţii lor se afla familia patriarhală ;mai multe asemenea familii formau o gintă iar mai multe ginţi un trib condus de un şef militar. Astfel , sunt pomenite şapte triburi maghiare:Nyek,Megyer,Kurt-Gyarmar,Tarjan ,Jeno, Ker şi Keyi. Ele erau onduse de următorii şefi:Almous) , tatăl lui Arpad, Eleud(Elod , atăl lui Zobolsi(Szabolc),Ete, Tosu(Tas), tatăl lui Lelu (Lel/Lehel),huba, care descindea din neamul lui Zemera şi Tuhtum(tuhtum/Teteny) ,tatăl lui Harca (Horka). În Cronica lui Simon d Keza şi în Cronica pictată de către specialişti şi prezentate mai sus. Ceea ce poate să suprindă (la Anonymus,Simo de Keza,Cronica picată de la Viena)este că sunt trecute mai întâi numele taţilor ,apoi ale fiilor , la fel cum mai târziu (până în zilele noastre) maghiarii şi-au scris numele de familie ,numele ginţii ,al trbului şi apoi numele personal.

Dintre toţi cei citaţi mai sus ,Lel este cel care, după ce s-a aşezat în ţinutul Nitrei (Moravia,Boemia) a plecat mai apoi în Ardeal , restul maghiarilor păstrându-şi centru de putere în Câmpia Pannoniei ;de asemnea unii autori au considerat că doar urmele tribului Megyer era de origine fili-urgică , în timp ce numele restului triburilor erau de origine turcică[21].

Deplasare triburilor maghiare spre Câmpia Pannoniei a antrena şi alte populaţii . Odată ajunşi aici unii autori le-au atribuit pentru un timp un rol important în organizarea şi chiar conducerea comunităţii maghiare.În orice caz ,societatea maghiară din perioada ulterioă cucerii Pannoniei a fost eterogenă din punct de vedere antropologic(şi etnic)[22].

Repartiţia diverselor tipuri somatice se prezenta astfel:

-la vârful ierarhiei se găsesc turanoizi ,uralei şi pamiroizi ;

-pentru starturile mijlocii erau caracteristice tipurile rasiale mediteranoide,nordice şi pamioide;

-mare masă a populaţiei conta în mediteonoizi ,norduci şi cromagnoizi.

În ceea ce priveşte situaţia din Câmpia Pannonică din peioada anterioară venirii magharilor , precum şi în legătura ce cercetarea istorică referitoare la „*romanii”*şi „*blochii”* , s-ar putea de asemnea discuta temenii de „*pastorea Romanorum*” şi de „*pascua Romanorum”* aşa cum era , în tradiţiea cronicilor medievale ,denumită Ungaria.Conform mărturilor lăsate de Constantin al VII-lea Porfigenetul ,curând după aşezarea în Pannonia (după anul 927), un anume *„cleric Gabriel*” a fost trimis în misiune la maghiari; nu se cunoaşte rezultatul acestei misiuni. Proabil că e a avut oarecare succes având în vedere că (în jurul anului 948) Termacs, strănepotul lui Arpad şi Horka Bulcsu, al treilea demnitar. Ca importanţă al uniunii tribale maghiare au fost primiţi cu fast la Constantinopol.Aici Horka Bulcsu s-a creştinat ,primind şi titlul de patrcius, dar la înoarcerea în Ungaria a renunţat la creştinism ,continuând incursiunile de jaf inclusiv împotiva Imperiuui Bizantin ;a fost prins şi executat în cele din urmă ,după bătălia de la Lechfeld din 10 august 955, împreună cu Lel (Lehel), şeful unui dintre triburile maghiare pomenit în paginile anteioare ale lucrării noastre espisodul este amănunţit descris în Geste Hungarorum.

Pecenegii erau cei mai mari duşmani ai maghiarilor la momentul 896. Ei au fst reprezentaţi de către autorii e epocă în culori defavorabile. Ioan Zoranas (*Conica,41)* a scris despre pecenegi că:”nu cunoşteau nici cuvânt ,nici lege ,nici religie ,nu-şi rânduiau viaţa”.

[21] V.Spinei,*Marile Migraţii din estul şi sud-estul Europei în secolele I-XIII*, Institutul European ,Iaşi, 1999,p.31
[22] D.Obolensky, *Un commonwealth medieval,Bizanţul,* Bucureşti , 2002, p.71-73

Conform descrierii făcute de Ioan Skylitzesc(*Compediu de istorii,107),* erau împărţiţi în triburi şi clanuri.Referitor la stadiul de dezvoltare a acestor din umă triburi şi clanuri ,Ioan Mauuropus(*Cuvântare de Sf.Gheorghe..,81*) a scris că pecenegii erau „*...nomazi după felul de viaţă, cu moravuri sălbatice,neruşinaţi şi spurcaţi în viaţă şi obiceiuri, iar în rest cu nimic vrednic de luat în seamă(...) căci nu cunoşteau nici cuvânt nici religie nu erau uniţi prin legătura vreunei înţelegeri făceau rău ţării şi o cotropeau pe neaşteptate,jefuiau tot ce întâlneau în cale".*

Nefiind bine organizaţi ,pecenegii au constituit o populaţiei amstecată din punct de vedere etnic. Astfel ,o geografie pesană din 982 amintea de „*pecenegii turci*"şi „*pecenegii chazari"*, iar Constantin al VII-le Porfigebetul a descris opt ţinuturi corespunzătoare triburilor împărţit în patruzeci de districte corespunzătoare clanurilor ,trei dintre aceste triburi erau considerate de neam mai ales faţă de celălalte[23].

Confederaţia tribală a urzilor este descrisă de izvoarele narative ca fiind deţinătoarea unor mari turme de oi ,cai şi cămile.Diverşi autori s pomenit trei,opt ,nouă doisprezece sau douzce etc. De triburi de uzi si pecenegi etc.Altă populaţiei turcică ,cumanii au ocupat teritorii întinse din Asia Centrală până în estul Europei ,având un mod de trai nomad.Robert de Clari ,în opera sa dedicată cruciadei a IV-a , a scris referindu-se la cumani :*"Sunt un neam sălbatic , care nici nu ară ,nici nu seamănă , n-au nici colibe ,nici case ,dar au nişe corturi de postav ,locuinţe în care cirulă şi trăiesc din lapte, brânză şi carne".*Mai sus pomenitele populaţii (slave,turcice)s-au aflat într-un stadiu de dezvoltar evident inferior faţă de populaţia romanică de la Dunărea de Jos. Ele au fost prezentate în izvoarele narative într-un mod asemănator.

Pe lângă organizarea gentilico-tribală ,ar mai fi de remarcat la poparele turcice şi problema conducerii bicefale:la hun Ailla şi leda sau *„doi regi ai hunilor"(Ioanes Mallakas,Cromogafia,XVII*); bulgarii aveau şi ei „*doi regi* „(*Theophanes Confessor ,Cronografia,160)* , iar pecenegii erau conduşi de Kegen (2triburi) şi Tyrah (11 triburi) cei doi au fost pomeniţi ş de Georgios Kedrenos(*Compediu de istorii,33).* Georgaful persan Gardizi afirma despre conducătorul mghiarilor că:" i-se spune Kanda şi acesta este titlul regelui lor mai mare deşi rangul celui cre-i conduce cu adevărat este Jula şi maghiarii fac tot ce le prounceşte acest Jula al lor", iar Jula –Gyula avea putere executivă. S-ar putea ca acesta din urmă să fie şi un judecător (sau o funcţie în acest sens).

BIBLIOGRAPHY

Gh.I.Brătianu,*Marea Neagră,*vol. I, Bucureşti, 1988

I.Hica, *Un cimitir din secolul al VI-lea e.n de la Valea Largă* , în SCIVA, 25,1974

O . Drimba , *Istoria culturii şi civilizaţiei* , vol II, Bucureşti, 1989

B.D.Grecov,*Geneza dalismului în Rusia,în Voropsii istorii,1925,nr5 ,apud Şt.Olteanu ,Societatea carpato-danubiano-pontică în secoleleIV-XI.Sructuri demo-eonomice şi social politice, Bucureşti, 1997*

[23] V.Spinei, *Ultimele valuri migratoare de la nordul Marii Negre şi al Dunării de Jos*,Iaşi ,1996,p.61-62; Alin Scridon, *Câteva detalii legate de spiritualitatea israelită timişoreană de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea în Istoricul Dan Dem ea la a 70-a aniversareş* , Editura Gutenburg Univers, Arad,2011, pp. 186-18

H.Lowmniansky,*Transformations socials en Europe central et orientale aux VIe-XIIIe siecles , comunicare de cel de-al XIII-lea Congres Iternaţional de Ştiinţe Istorice,Moscova,16-23 august 1970, în Revista de refecrate şi recenzii, istorie-geografie*,1970,nr.4

A.Kiss, *Das Wierteleben der Gepiden in der Awarenzet, în Die Voker Sudosteuropas im 6-8 Jahrunders (*coord.B.Hansel),Munchen –Berlin,1987

V.Pârvan,*Contibuţii epigrafice la istoria creştinismului daco-roman* ,Buureşti, 1911

D. Popescu, *Das Gepidische Grabenfeld in einer vor und fruhgeschichtlichen Siedlung in Siebenburgen,* Bucureşti, 1977

M.Rusu ,*Aspecte ale realeţiilor dintre romnitatea orientală şi slavi* .în Acta Musei Napocesis,16,1979

D.Gh.Teodor, *Contribuţii privind pătrunderea şi stabilirea slavilor în teritoriile extracarpatic ale României* , în Carpica ,V, 1972

Eugenia Zaharia, *Populaţia românească în Transilvania în secolele VII-VIII. Cimitiul nr.2 de la Bratei* , Bucureşti,1977